

Skötselplan för naturreservatet Kvänsås bokar i Eksjö kommun

Syfte med områdesskyddet

Syftet med naturreservatet är, enligt 1972 års beslut, att skydda området p.g.a. dess betydelse *"för kännedomen om landets natur och betydelse för allmänhetens friluftsliv"*.

Syftet med denna skötselplan är att vårda ett av länets nordligaste bokbestånd så att dess naturvärden består och ökar och så att området ska vara trevligt och lättillgängligt för allmänheten.

Beskrivning av området

Administrativa data

Objektnamn	Kvänsås bokar
Objektnummer	06-2311
Skyddsform	Naturreservat
Beslut om Natura 2000	Ja (SE0310505)
Län	Jönköping
Kommun	Eksjö
Socken	Eksjö
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar
Karta	Terrängkarta: 6F NV Fastighetskarta: 6F 9a
Lägesbeskrivning	Cirka 2 km nordost om Eksjö och omedelbart söder om fastigheten Kvänsås
Fastigheter	Kvänsås 1:1
Markägarkategori	Enskild
Gräns	Enligt Länsstyrelsens beslut om bildande av naturreservatet Kvänsås bokar 1972-05-19
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Areal	5,7 ha

Markslag

Skogsmark	5,7 ha
-----------	--------

Naturtyper

Natura 2000-habitat

Bokskog	5,7 ha	Bokskog av fryletyp (9110)	5,6 ha
---------	--------	----------------------------	--------

Topografi, geologi och hydrologi m.m.

Reservatet ligger på en mindre höjd. Inte långt från den högsta punkten, 264 meter över havet, går berget i dagen med en mindre västvänd lodyta. Marken sluttar i övrigt mjukt ut åt reservatets sidor. Jordarten utgörs av morän. Berggrunden utgörs av äldre granit. Öppet vatten saknas och marken är överlag frisk fastmark.

Historik och markanvändning

Troligen anlades skogen under 1600-talets mitt då greve Per Brahe den yngre ägde Kvänsås gård. Odlingsrösen är vanliga i hela reservatet vilket antyder ett äldre, öppet kulturlandskap.

Området blev naturreservat 1972.

Växt- och djurliv

Kvänsås bokskog tillhör de högst belägna bokskogarna i landet. Dessutom är den en av de nordligaste och den ligger utanför bokskogens naturliga utbredningsområde. Skogen domineras av drygt 100-åriga, hög- och grovstammig bokar, men enstaka träd är betydligt äldre. Den gamla skogen växer främst i den södra och östra delen. De grövsta stammarna mäter 4 meter i omkrets i brösthöjd. I den centrala delen av reservatet är trädskiktet yngre och uppblandat med asp, ask, ek, rönn och fågelbär. Längst i norr är boken återigen dominerande men här flerskiktad till följd av tidigare skötselåtgärder. I luckor kommer en stor mängd av självsådda bokplantor, framförallt på västslutningen.

I buskskiktet finns måbär, druvfläder och hallon. De välslutna delarna av bokskogen saknar fältskikt, i övrigt består fältskiktet till hälften av bredbladig grästyp och till den andra hälften av lågörttyp med inslag av blåbärsris. Floran i den stängslade delen är starkt påverkad av kreatursgödsel.

Död ved förekommer sparsamt eftersom en hel del tidigare tagits om hand. Under senare år har ett värdefullt tillskott av grova lågor skapats genom vindfällning. Äldre död ved finns som högstubbar och lågor främst i norra delen. Den levande och döda bokveden utgör ett utmärkt substrat för flera värdefulla lavar, mossor och svampar. På levande och död bokved finns flera ovanliga arter av lavar och svampar. Sydlig blekspik, gulvit blekspik, gulnål och kornig nållav vittnar om en sällsynt artrik flora av knappnåls-lavar knutna till bok. På lågor har bokticka och bokdyna samt Smålands landskapssvamp koralltaggs-vampen påträffats. (Boktickan är vanligare i bokskogsområden i södra Småland.) Vid en tickinventering 1992 påträffades sju tickarter. Två av karaktärsarterna är annars porslinsnagelskivling på döda bokgrenar och porlav som växer rikligt på bokstammar.

Reservatets östra del ingår i den angränsande betesmarken. Trädskiktet utgörs av äldre bok. Huvuddelen av området saknar fältskikt men där ljuset når marken är floran tydligt präglad av näringsrik ko- och hästgödsel. I luckor frodas nässlor, skräppor och smörblommor.

Sydvästra hörnet närmast parkeringen har ursprung i igenväxande betesmark. Trädskiktet är ungt med enstaka grövre träd av björk.

Bokskogen har stor betydelse för fågelarter som stenknäck, bergfink och

nötkråka.

Kända förekomster av signalarter och rödlistade arter finns samlade i bilaga 1b.

Friluftsliv

Närheten till Eksjö tätort gör att området är tämligen välfrekventerat. Detta gäller framför allt vår och försommar, då blå- och vitsipporna blommar.

En i ordningsställd parkeringsplats, för cirka 10 bilar, finns vid reservatets sydvästra hörn. Här finns en informationstavla med information om reservatet. Mellan p-platsen och höjden finns en strövstig, vilken är väl synlig och markerad med röda prickar på träden. På höjden finns en rastmöbel.

Källförteckning

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1972. Beslut ang naturreservat inom Kvänsås 1:1 i Eksjö kommun.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1987. Skötselplan för Kvänsås naturreservat I Eksjö kommun, Jönköpings län.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1999. Nyckelbiotopsinventering av skyddade områden i Jönköpings län.

Shaikh, N. A., m fl, 1989. Berggrundskarta, serie Ah, nr 11. Sveriges Geologiska undersökning.

Mål och åtgärder för skötsel av reservatet

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Inom reservatet finns bara ett skötselområde.

Skötselområde 1 – Bokskog		5,6 ha
Naturtyp:	Bokskog av ristyp	5,6 ha
Natura 2000-habitat:	Bokskog av fryletyp	5,6 ha

Beskrivning

Bokskog dominerad av 100-åriga bokar. På den högsta punkten är skogen yngre och här finns inslag av andra lövträd. Självföryngring förekommer i den västra delen. Förekomsten av död ved i reservatet är liten men den som finns har höga biologiska värden. Östra delen betas.

Bevarandemål¹

- Arealen bokskog av fryletyp ska utgöra minst 5 hektar.
- Boken ska utgöra minst 90 % av virkesvolymen.
- I området ska det finnas fler än 15 bokar med en diameter större än 50 cm och fler än 50 bokar grövre än 40 cm.

¹ Bevarandemål anges för att mäta och följa upp den biologiska kvaliteten. Ett problem är att det i många fall saknas bra kunskapsunderlag för vad som är god biologisk kvalitet. Ny kunskap kan medföra att de uppsatta målnivåerna ändras. Avvikelse från uppsatta bevarandemål behöver inte resultera i omedelbara skötselåtgärder.

- Död ved ska förekomma med minst 30 m³/ha (lågor och torrträd, diameter >10 cm), varav minst 3 m³/ha utgörs av grova lågor och torrträd (diameter > 25 cm).
- Det finns bokindivider i varje decimetervis diameterklass i intervallet mellan 1-10 dm
- Buskskiktet får täcka max 30 % av marken.

Skötselåtgärder

- Eventuellt inkommande gran röjs kontinuerligt bort.
- Enstaka frihuggningar och slyröjningar ska göras för att gynna förekomsten av grova bokar.
- En liten del av området får betas.

Friluftsliv och gränser

Bevarandemål

- Det ska finnas en underhållen parkeringsplats, se karta, bilaga 1a.
- Det ska finnas minst en informationstavla med aktuell information om reservatet, se karta, bilaga 1a.
- Det ska finnas en väl underhållen strövstig, med partier av öppen bokskog i anslutning till stig och rastmöbel.
- Det ska finnas en rastmöbel.
- Det finns möjlighet att se in i bokskogen från vägen.
- Naturreservatets gränser ska vara markerade enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötselåtgärder

- Se över gränsmarkeringarna.
- Parkeringen grusas upp.
- Informationen uppdateras.
- Underröjning och stamkvistning utmed stigen.
- Träd som fallit över stigen får flyttas för att göra stigen framkomlig
- Stamkvistning och röjning kring parkeringsplatsen.
- Rastmöbeln renoveras.
- Siktröjning utmed reservatets västsida för att ge en viss insyn i bokskogen från vägen.

Dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skötselåtgärder

Alla skötselåtgärder som utförs inom reservatet ska dokumenteras, skriftligt och med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

Uppföljning av bevarandemål

En fördjupad uppföljning av naturvärdena i reservatet och de uppsatta bevarandemålen ska ske. På nationell nivå pågår arbete med att ta fram

uppföljningsmetodik för Natura 2000-områden. Uppföljningen av reservatet ska ske med motsvarande metodik. En första undersökning ska ha genomförts senast 2007.

Förutom uppföljning av områdets naturvärden ska besöksstryck och slitage dokumenteras och följas upp på lämpligt sätt.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när tillsynen eller uppföljningen indikerar att behov finns.

Finansiering

Länsstyrelsen i Jönköpings län ansvarar gränsmarkering, informationsskyltning, röjning i bokskogsförnygring, underhåll av p-plats, stig samt renhållning och tillsyn. Markägare eller djurhållaren ansvarar för stängsling och underhåll av stängsel.

Ett eventuellt netto av utfallande gagnvirke som sker i samband med skötselåtgärder inom reservatet tillfaller markägaren.

Bilagor

- 1a Skötselplankarta
- 1b Artlista
- 1c Lista över åtgärder